

URZĄD GMINY PRZODKOWO
STANOWISKO DS. BEZPIECZEŃSTWA I ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO

PRZODKOWO

***BĄDŹ BARDZIEJ
BEZPIECZNY***

PORADNIK DLA MIESZKAŃCÓW

PRZODKOWO 2022

Spis treści

1. OGÓLNE WIADOMOŚCI O ZAGROŻENIACH.....	6
1.1 Przygotowanie na wypadek nagłego zdarzenia	7
1.2. Plan działania rodziny na czas klęski żywiołowej	7
1.3. Wyposażenie na czas klęski żywiołowej.....	8
1.4. Zwierzęta a klęski żywiołowe	8
1.5. Zabezpieczenie domu.....	8
2. SYGNAŁY ALARMOWE I KOMUNIKATY OSTRZEGAWCZE	10
2.1 Sygnały alarmowe	10
2.2. Komunikaty ostrzegawcze.....	10
2.3. Ogłoszenie alarmu – dźwięk syreny w okresie 3 minut	11
2.4. Postępowanie w razie zarządzenia ewakuacji	12
3. POŻAR.....	12
4. KATASTROFA BUDOWLANA	13
5. WICHURA.....	14
5.1. W okresie ostrzeżenia o wicherze.....	14
5.2. Podczas wichury	14
5.3. Jeżeli służby ratownicze zalecą ewakuację	14
5.4. Wracaj do domu wtedy, gdy władze ogłoszą, że jest to bezpieczne	15
5.5. Sprawdzanie instalacji w zniszczonym domu.....	15
6. UPAŁY	15
7. MROZY, ŚNIEŻYCE, NISKIE TEMPERATURY	17
8. AWARIE ZE SKAŻENIAMI CHEMICZNYMI	19
8.1. Katastrofy z udziałem Toksycznych Środków Przemysłowych (TŚP).....	19
8.2. Oznakowanie substancji niebezpiecznych	20
9. AWARIE ZE SKAŻENIAMI PROMIENIOTWÓRCZYMI.....	21
9.1. Czynności do wykonania przed wystąpieniem zagrożenia	21
9.2. Czynności do wykonania po odwołaniu zagrożenia.....	22
10. TERRORYZM.....	23
10.1. Zasady postępowania w czasie ataku terrorystycznego	23
10.2 Postępowanie w razie otrzymania informacji o podłożeniu bomby.....	26
10.3. Ogólne zasady prewencyjne	27
11. ZAGROŻENIE EPIDEMIOLOGICZNE	29
12. POWÓDŹ.....	30
13.SŁUŻBY DYŻURNE ORAZ ICH TELEFONY ALARMOWE.....	31

14. EUROPEJSKI NUMER ALARMOWY 112	31
14.1. Kiedy dzwonić na "112"	31
14.2. Jak dzwonić na „112”	32
14.3. Kiedy nie dzwonić na "112"	32

**Szanowni Państwo, mieszkańcy Gminy Przodkowo
oraz wszystkie osoby przebywające na terenie naszej gminy!**

Niniejszy Poradnik dedykujemy Państwu z nadzieją, że treści w nim zawarte przyczynią się do wzrostu bezpieczeństwa i ma na celu ułatwić stosowanie racjonalnych sposobów zachowania w razie wystąpienia zagrożenia

Wójt Gminy Przodkowo

Andrzej Wyrzykowski

1. OGÓLNE WIADOMOŚCI O ZAGROŻENIACH

Każdy żywioł, wywołana nim katastrofa, kataklizm – uczy pokory wobec sił natury, wykorzystywanej przez siebie techniki i nakazuje społeczeństwu, władzom realizować zorganizowane zapobieganie i przeciwdziałanie zdarzeniom oraz przygotowanie programów minimalizowania skutków, które powodują szkody, nieodwracalne straty materialne i ludzkie, ból i cierpienia.

Wiadomo, że bez względu na porę dnia i roku, możliwe jest wystąpienie szeregu poważnych zagrożeń, których ofiarami mogą być mieszkańcy naszej Gminy. Skala zagrożeń i ich rodzaj może być bardzo różnorodny.

Celem powstania niniejszego poradnika *Bądź Bardziej Bezpieczny* jest ułatwienie mieszkańcom poznania zasad postępowania w przygotowaniu się na wypadek zagrożenia wystąpienia niebezpiecznych zdarzeń oraz postępowania po ich wystąpieniu. Stronę tytułową oznaczono znakami Gminy Przodkowo i Obrony Cywilnej.

Zagrożenie ludzi, mienia, środowiska i infrastruktury krytycznej spowodowane siłami natury, działalnością człowieka charakteryzują się bardzo dużą złożonością. Swoimi skutkami obejmują zwykle znaczne obszary oraz są niezmiernie dynamiczne w swojej fazie trwania.

Nadzwyczajne zdarzenia można podzielić na następujące kategorie:

1. Katastrofy naturalne to zdarzenia związane z działaniem sił natury, do których zaliczamy: pożary, wichury, upały, mrozy, śnieżyce; gradobicie, powodzie.

Pożary przestrzenne, wichury, upały, mrozy, śnieżyce i inne – to katastrofy, które mogą się wydarzyć w każdym rejonie gminy. Mogą one wystąpić w różnych postaciach i rozmiarach. Większość jest powodowana przez zmienne warunki pogodowe. Część z nich jest przewidywalna (silne wiatry), ale większość ciągle nas zaskakuje. Chociaż katastrofy naturalne nie są zjawiskiem, o którym się chętnie czyta, to jednak wskazane jest wiedzieć więcej na ich temat. Wiedza ta pomoże zrozumieć ewentualne zagrożenia i przygotować się na wypadek ich wystąpienia.

2. Katastrofy techniczne to gwałtowne, nieprzewidziane uszkodzenie lub zniszczenie obiektu budowlanego, urządzenia technicznego lub systemu urządzeń technicznych powodujących przerwę w ich używaniu lub utratę ich właściwości, do których zaliczamy:

- katastrofy komunikacyjne, w tym drogowe;
- uwolnienie niebezpiecznych środków chemicznych;
- awarie ze skażeniami promieniotwórczymi;
- katastrofy budowlane;
- awarie sieci energetycznych;
- awarie instalacji ciepłowniczych;
- awarie sieci gazowniczej;
- awarie sieci wodociągowej.

3. Zagrożenia sanitarno-epidemiologiczne: epidemie.

4. Zagrożenia terrorystyczne:

- podłożenie ładunku wybuchowego;
- terroryzm skażeniami biologicznymi, chemicznymi, radioaktywnymi;
- przesyłki niewiadomego pochodzenia.

1.1 Przygotowanie na wypadek nagłego zdarzenia

Zdarzenia takie mogą wystąpić szybko i bez ostrzeżenia. Planowanie na wypadek jakiegokolwiek niebezpieczeństwa wymaga rozważenia wszystkich możliwych scenariuszy. Jeśli będziesz mógł pozostać w domu, pamiętaj, że elektryczność, woda, ogrzewanie, klimatyzacja, usługi telekomunikacyjne i transportowe mogą funkcjonować z przerwami albo wręcz nie działać przez długi czas. Większość specjalistów od zarządzania kryzysowego sugeruje, by zaopatrzyć się w wystarczającą ilość żywności, wody, lekarstw i innych niezbędnych artykułów, z których Twoja rodzina, np. w czasie wydarzeń o charakterze pogodowym, będzie mogła korzystać przez okres od trzech do pięciu dni. W obliczu innych zdarzeń, być może będzie musiała nastąpić ewakuacja Twojego domu lub całej społeczności lokalnej.

Stan klęski żywiołowej na ogół nie trwa długo. Sytuacja szybko wraca do normy. Postaraj się przyzwyczaić do nowych i przymusowych okoliczności, nawet jeżeli jesteś poza miejscem zamieszkania. Szukaj pomocy u innych, jeżeli czujesz się zagrożony i zagubiony. Nie wahaj się pytać, jak długo będziesz przebywać w miejscu ewakuacji i kiedy będziesz mógł wrócić do domu. W każdym jednak przypadku ważnym jest, by rozwijać plan przygotowań na wypadek takich zdarzeń.

1.2. Plan działania rodziny na czas klęski żywiołowej

Zaleca się, aby rodzina zamieszkała w rejonie szczególnych zagrożeń np. zagrożeniem związanym z TŚP (Toksycznymi Środkami Przemysłowymi) posiadała plan na wypadek wystąpienia zagrożenia. Celowym byłoby zastanowić się z całą rodziną nad następującymi zagadnieniami:

- jakie zagrożenia mogą nas dotyczyć;
- co należy zrobić, aby być przygotowanym w razie wystąpienia katastrofy (harmonogram działania);
- co robić w wypadku ogłoszenia ewakuacji (oznacza to konieczność opuszczenia domu);
- gdzie rodzina może spotkać się w razie niemożliwości spotkania w domu;
- gdzie rodzina może zebrać się po ogłoszeniu ewakuacji – można wytypować miejsce w domu krewnych lub przyjaciół;
- co należy zabrać w razie ewakuacji (dokumenty osobiste, karty płatnicze, pieniądze);
- kogo powiadomić, jeśli w chwili katastrofy jesteś poza domem (możesz tam zostawić wiadomość, gdzie przebywasz, aby rodzina mogła cię odnaleźć);
- należy zorientować się, kto z Twojego sąsiedztwa jest lekarzem lub posiada inne szczególne umiejętności;
- właściwym byłoby przeszkolenie członków rodziny w udzielaniu pierwszej pomocy;
- znajomość sygnałów alarmowych i telefonów alarmowych – członkowie rodziny muszą umieć wezwać policję, straż pożarną, nastroić radio i telewizor na odbiór informacji o zagrożeniu z lokalnych stacji;
- wszyscy członkowie rodziny muszą wiedzieć jak wyłącza się gaz, elektryczność i wodę;
- rozważyć celowość i zakres ubezpieczenia swojego domu od skutków różnorodnych zagrożeń.

1.3. Wyposażenie na czas klęski żywiołowej

Każda rodzina powinna mieć przygotowane podstawowe wyposażenie na czas klęsk żywiołowych. Podczas katastrof może wystąpić brak elektryczności, gazu, wody itp. Możliwe jest też, że warunki uniemożliwiają opuszczenie domu przez wiele dni. Przygotowane zawnazsu wyposażenie ułatwi przetrwanie tego trudnego okresu.

Wyposażenie powinno zawierać:

- żywność: mięso, owoce i warzywa w puszkach; puszkowane soki, mleko i zupy; cukier, sól i przyprawy; wysokokaloryczne pożywienie (witaminy, słodycze, żywność dla niemowląt i ludzi starszych, krakersy, suchary, ekstrakty kawy i herbaty) - zapas na okres 3-5 dni przechowywać w chłodnym i suchym miejscu;
- woda: należy zgromadzić najlepiej w plastikowych pojemnikach w ilości 4-5 litrów na osobę na dobę, na okres 3 - 5 dni, wliczając wodę do celów spożywczych i utrzymania podstawowych zasad higieny;
- odzież i rzeczy do spania: każdy domownik powinien posiadać jedną zmianę bielizny, odzieży i butów, a dodatkowo okrycie przeciwdeszczowe, ciepłą bieliznę, koc lub śpiwór;
- apteczka pierwszej pomocy: gaza, sterylne bandaże, w tym elastyczne, taśmy przyklepne, nożyczki, chusta trójkątna, termometr, środki aseptyczne, środki przeciwbólowe, aspirynę, środki przeczyszczające, węgiel aktywowany, mydło, rękawice gumowe oraz zapas lekarstw na przewlekłe choroby członków rodziny;
- przybory i narzędzia: turystyczny zestaw do gotowania, radio na baterie, latarki, zapasowe baterie, nóż wieloczynnościowy, otwieracz do konserw, zapalniczka, przybory do pisania, gwizdek, przybory do higieny, plastikowe pojemniki, papier toaletowy, przybory do szycia – zestaw powinien być spakowany i gotowy do zabrania
- dokumenty osobiste, karty bankomatowe, gotówka.

1.4. Zwierzęta a klęski żywiołowe

Bezpieczeństwo Twoich zwierząt zależy wyłącznie od Ciebie. Musisz pomyśleć o tym zawnazsu – zwierzęta muszą mieć wodę i pożywienie.

Jeżeli w czasie klęski żywiołowej widzisz ranne lub wyczerpane zwierzę zwróć się w tej sprawie do lokalnego towarzystwa opieki nad zwierzętami lub placówki weterynaryjnej. Pamiętaj, że nawet jeżeli nie ma konieczności ewakuacji, zwierzęta mogą być rozdrażnione i wymagać szczególnej uwagi.

1.5. Zabezpieczenie domu

Możliwości skutecznego zabezpieczenia domu są bardzo ograniczone i wiążą się z dużymi kosztami. Można jednak wykonać przedsięwzięcia profilaktyczne, które zmniejszą do minimum ryzyko strat.

Do takich przedsięwzięć należą:

- przeniesienie wartościowych przedmiotów na strych lub wyższą kondygnację;
- zamontowanie tablic bezpieczników i liczników możliwie jak najwyżej;
- ubezpieczenie w towarzystwie ubezpieczeniowym;
- stworzenie systemu pomocy sąsiedzkiej.

Policja zwraca szczególną uwagę mieszkańcom i podpowiada, jak przeciwdziałać włamaniu i kradzieży oraz przekazuje kilka istotnych wskazówek. Pozwolą one w większym stopniu zabezpieczyć swoje mienie oraz ułatwią natychmiastowe podjęcie interwencji przez policjantów. Pamiętajmy, że włamanie oraz kradzież najczęściej jest poprzedzone długotrwałą obserwacją przez włamywacza.

1. Dom lub mieszkanie to dorobek wielu lat naszej ciężkiej pracy i wielu wyrzeczeń, dlatego warto zadbać o to, aby zabezpieczyć go w sposób uniemożliwiający lub ograniczający do minimum zagrożenie włamania i kradzieży. Policjanci radzą jak nie dopuścić do tego typu sytuacji oraz jak chronić swoją własność.
2. Najbezpieczniejszym miejscem dla przechowywania pieniędzy, cennej biżuterii, akcji i obligacji jest bank. Złodzieje szybko znajdują ukryte pieniądze i wartościowe przedmioty w różnego rodzaju szafach, skrytkach, torebkach czy bieliźniarkach.
3. Nie zostawiamy kluczy w łatwo dostępnym miejscu (np. pod wycieraczką, na parapecie). Zabezpieczmy w sposób należyty drzwi i okna swojego mieszkania, założmy solidne zamki.
4. Właścicielom domów jednorodzinnych radzimy, aby zadbali o oświetlenie otworów ściennych, w szczególności wejść, okien tarasowych i bram garażowych. Zamontujmy alarm lub system monitoringu. Warto zainwestować w rolety antywłamaniowe lub kraty w szczególności w dolnych partiach budynków takich jak piwnice. Jeżeli okratowany otwór może stanowić drogę ewakuacji, musi być możliwość otwarcia kraty od wewnątrz, np. krata zamykana na kłódkę, a klucz znajduje się w dobrze oznaczonym miejscu.
5. Uważajmy na znajdujące się w pobliżu domu osoby obce, których nie znamy oraz nie kojarzymy z widzenia. Zainteresujmy się tymi osobami, przyjrzyjmy się im, by zapamiętać wygląd oraz cechy charakterystyczne takie jak tatuaże, blizny, fryzury i ubiór. Zwróćmy uwagę na nieznanne pojazdy, z obcymi numerami rejestracyjnymi. Zapamiętajmy markę oraz numer rejestracyjny pojazdu. Zapamiętajmy godzinę naszych spostrzeżeń. O podejrzeniu poinformujmy Policję.
6. Sprawdzajmy tożsamość i wiarygodność osób obcych, przychodzących do naszego domu, np. w sprawie sprzedaży różnego rodzaju przedmiotów oraz tych, którzy oferują nam usługi (sprzedaż telefonu, nowy abonament telewizyjny). Nie wpuszczajmy ich bez uzasadnionych powodów.
7. Bądźmy ostrożni w udzielaniu informacji obcym osobom rozpytujących się o naszych sąsiadów, o czas ich powrotu do domu.
8. Opuszczając na dłużej mieszkanie nie sygnalizujmy swej nieobecności. Poprośmy zaprzyjaźnionych sąsiadów, aby zwrócili uwagę na nasz dobytek, by podlewali kwiaty, wieczorem co jakiś czas włączali światło w którymś z pokoi, tak by dać otoczeniu sygnał, że ktoś czuwa nad naszym mieniem i nie jest ono pozostawione bez zainteresowania.
9. Z powyższymi wskazówkami zapoznaj pozostałych członków rodziny i sąsiadów. Uzgodnij z sąsiadami, aby mieli oczy szeroko otwarte również na Twoje domostwo, a Ty informuj sąsiadów o niepokojących spostrzeżeniach w pobliżu ich domostwa.
10. Jeśli zorientujemy się, że doszło do włamania lub kradzieży w naszym domu lub mieszkaniu, nie dotykajmy porzucanych przedmiotów, opuśćmy pomieszczenie i o zaistniałym fakcie poinformujmy Policję. Sprawdzanie, co nam zginęło lub co zostało uszkodzone może spowodować zatarcie śladów, które pozostawił przestępca i może to w dużym stopniu utrudnić pracę policjantów.
11. Policja apeluje!!! Telefony alarmowe 997 i 112 są dostępne dla każdego. Wszystkie spostrzeżenia budzące niepokój nie będą bagatelizowane i zostaną skrupulatnie sprawdzone.

2. SYGNAŁY ALARMOWE I KOMUNIKATY OSTRZEGAWCZE

W zakresie powszechnej ochrony ludności ustalone są sygnały alarmowe i komunikaty ostrzegawcze. Są one określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 stycznia 2013 r. w sprawie wykrywania skażeń i powiadamiania po ich wystąpieniu oraz właściwości organów w tych sprawach (Dz.U. z 2013, poz. 96).

2.1 Sygnały alarmowe

Lp.	Rodzaj alarmu	Sposób ogłaszania alarmów		
		Akustyczny system alarmowy	Środki masowego przekazu	Wizualny sygnał alarmowy
1	OGŁOSZENIE ALARMU	Sygnał akustyczny - modulowany dźwięk syreny w okresie trzech minut	Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: <i>Uwaga! Uwaga! Uwaga!</i> <i>Ogłaszam alarm</i> (podać przyczynę, rodzaj alarmu itp.) ..... dla	Znak żółty w kształcie trójkąta lub w uzasadnionych przypadkach innej figury geometrycznej
2	ODWOŁANIE ALARMU	Sygnał akustyczny - ciągły dźwięk syreny w okresie trzech minut	Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: <i>Uwaga! Uwaga! Uwaga!</i> <i>Odwołuję alarm</i> (podać przyczynę, rodzaj alarmu itp.) ..... dla	

2.2. Komunikaty ostrzegawcze

Lp.	Rodzaj komunikatu	Sposób ogłoszenia komunikatu		Sposób odwołania komunikatu	
		akustyczny system alarmowy	środki masowego przekazu	akustyczny system alarmowy	środki masowego przekazu
1	UPRZEDZENIE O ZAGROŻENIU SKAŻENIAMI		Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: <i>Uwaga! Uwaga! Osoby znajdujące się na terenie .....około godz. .... min. .... może nastąpić skażenie ..... (podać rodzaj skażenia) w kierunku ..... (podać kierunek)</i>		Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: <i>Uwaga! Uwaga! Odwołuję uprzedzenie o zagrożeniu ..... (podać rodzaj skażenia) dla .....</i>
2	UPRZEDZENIE O ZAGROŻENIU ZAKAŻENIAMI		Formę i treść komunikatu uprzedzenia o zagrożeniu zakażeniami ustalają organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej		Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: <i>Uwaga! Uwaga! Odwołuję uprzedzenie o zagrożeniu ..... (podać rodzaj zakażenia) dla .....</i>
3	UPRZEDZENIE O KLĘSKACH ŻYWIŁOWYCH I ZAGROŻENIU ŚRODOWISKA		Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: <i>Informacja o zagrożeniu i sposobie postępowania mieszkańców ..... (podać rodzaj zagrożenia, spodziewany czas wystąpienia i wytyczne dla mieszkańców)</i>		Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: <i>Uwaga! Uwaga! Odwołuję uprzedzenie o zagrożeniu ..... (podać rodzaj klęski) dla .....</i>

Na terenie Gminy Przodkowo, w miejscowościach: Przodkowo, Pomieczyno, Czeczewo, Kłosowo, Smółdzino i Tokary funkcjonują mechaniczne syreny oraz dodatkowo w miejscowościach Przodkowo i Pomieczyno elektroniczne syreny Systemu Powiadamiania Alarmowego. Główną rolę system ma do spełnienia w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa, również w czasie wojny. Taka rola systemu alarmowania wynika z zadań obrony cywilnej. System może zostać również wykorzystany do alarmowania mieszkańców w przypadku zagrożenia chemicznego lub ekologicznego. Wybrane lub wszystkie syreny załączane są na Stanowisku Kierowania Komendanta Powiatowego Państwowej Straży Pożarnej w Kartuzach. Dodatkowo komunikaty o zagrożeniu będą przekazywane przez sołtysów i punkty alarmowania funkcjonujące w sołectwach, a także przez pojazdy służb ratowniczych wyposażone w megafony.

Mieszkaniec Gminy Przodkowo (a także każda osoba znajdująca się w danej chwili na obszarze Gminy), który usłyszy wyjąca syrenę lub komunikat ostrzegawczy, otrzyma informację od sołtysa lub z megafonu powinien włączyć lokalne Radio Gdańsk lub telewizor na regionalny program TVP-3. W przypadku zagrożenia usłyszy tam wskazówki, co do dalszego zachowania. Czasem proste rzeczy ratują ludzi. Np. uwolnił się chlor - najbezpieczniej jest na dachu, albo: uwolnił się amoniak - najbezpieczniej w piwnicy.

Syreny alarmowe wykorzystywane są również do alarmowego wzywania ratowników Ochotniczej Straży Pożarnej, jednak w takim przypadku dźwięk nie jest modulowany i trwa znacznie krócej. Zwykle jest to dźwięk trwający od kilku do kilkunastu sekund, powtarzany po kilkusekundowej przerwie. Ratownicy powiadamiani są również za pomocą indywidualnych urządzeń, w tym pagerów, telefonów komórkowych.

Syreny alarmowe sporadycznie uruchamiane są również z okazji ważnych rocznic np. o godz. 17.00 w dniu 1 sierpnia w rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego. Zawsze wtedy odpowiednio wcześniej w mediach pojawia się informacja o planowanym użyciu syren alarmowych dla upamiętnienia wydarzenia. Zwykle stosuje się wówczas dźwięk ciągły trwający 1 minutę.

Pamiętajmy zatem: **dźwięku modulowanego trwającego 3 minuty – nie lekceważmy!!!**

2.3. Ogłoszenie alarmu – dźwięk syreny w okresie 3 minut

Zasady postępowania po ogłoszeniu alarmu:

- włącz odbiornik radiowy na częstotliwość 103,70 MHz (Radio Gdańsk) lub telewizyjny na stację regionalną (TVP-3);
- postępuj zgodnie z zaleceniami podawanymi w komunikatach;
- wykonuj polecenia organów kierujących akcją ratowniczą.

Jeżeli jesteś w miejscu, gdzie nastąpiła awaria (np. uwolnienie substancji toksycznej):

- wykonuj polecenia organów służb ratowniczych, porządkowych i obrony cywilnej.

Jeżeli jesteś w mieszkaniu:

- uszczelnij okna pomieszczenia, w którym się znajdujesz, mokrą tkaniną;
- przygotuj wilgotne tampony na usta i nos do ochrony dróg oddechowych (najlepiej nawilżyć je wodnym roztworem sody oczyszczonej);
- nie opuszczaj mieszkania do czasu przybycia służb ratowniczych.

2.4. Postępowanie w razie zarządzenia ewakuacji

Decyzję o ewakuacji wydaje wójt, zarządca nieruchomości lub osoba kierująca akcją ratunkową. Bardzo istotnym jest, aby do ewakuacji przystąpić niezwłocznie. Informacja o zarządzeniu ewakuacji przekazywana jest wszystkimi dostępnymi środkami.

Poniżej przedstawiono przykładową treść ogłoszenia o zarządzeniu ewakuacji.

UWAGA! UWAGA!
Mieszkańcy .....
(miejscowość, ulica, nr budynku)
w związku z zaistniałym zagrożeniem życia i zdrowia, spowodowanym ..... ,
(rodzaj zagrożenia)
zgodnie z decyzją ..... ogłaszam natychmiastową ewakuację. Miejsce zbiórki dla ewakuowanej ludności: .....
(podać dokąd)

Przed opuszczeniem mieszkania związanym z ewakuacją zaleca się niezwłocznie wykonać następujące przedsięwzięcia:

- zamknąć główny zawór gazu;
- wykręcić bezpieczniki elektryczne (lub wyłączyć wyłącznik główny, jeśli taki jest);
- odciąć dopływ wody do mieszkania;
- zaopatrzyć osoby niepełnoletnie w tabliczki identyfikacyjne;
- zabrać ze sobą dokumenty tożsamości i inne dokumenty ważne dla rodziny;
- pozamykać okna i drzwi.

3. POŻAR

Najczęstszą przyczyną powstania pożaru jest:

- bezmyślne, bądź umyślne działanie człowieka, nieostrożne obchodzenie się z ogniem otwartym;
- zwarcie i wada instalacji elektrycznej;
- wyładowania atmosferyczne;
- wadliwa eksploatacja przewodów kominowych.

W celu zabezpieczenia budynku przed pożarem oraz po jego wystąpieniu, wykonaj następujące czynności:

- skontroluj domowe źródła ogrzewania i usuń wszelkie nieprawidłowości;
- sprawdź i stosuj odpowiednie zabezpieczenia instalacji elektrycznej;

- pojemniki z rozpuszczalnikami, benzyną, farbami magazynuj, przechowuj poza mieszkaniem i domem;
- w miarę możliwości zainstaluj wykrywacze dymu w mieszkaniu, domu i obejściu gospodarskim;
- zaopatrz mieszkanie, dom, obejście gospodarskie w podręczne gaśnice i naucz rodzinę posługiwać się nimi;
- jeżeli zauważyłeś pożar – masz obowiązek powiadomić o tym osoby zagrożone, najbliższą Straż Pożarną lub inne służby ratownicze;
- użyj prostych sposobów, by ugasić pożar w zarodku;
- nie gaś urządzeń elektrycznych wodą;
- nie próbuj gasić ognia, którego nie jesteś w stanie opanować;
- wyprowadź wszystkie osoby zagrożone w bezpieczne miejsce i w razie potrzeby udziel im pierwszej pomocy;
- opuszczając mieszkanie, zabierz ze sobą wszystkich domowników i najważniejsze dokumenty.

4. KATASTROFA BUDOWLANA

Katastrofa budowlana to niezamierzone gwałtowne zniszczenie obiektu budowlanego lub jego części. Katastrofy budowlane najczęściej powodowane są:

- wybuchem gazu;
- obsunięciem stropów lub przeciążeniem ważnych elementów konstrukcyjnych budynków.

Opuszczając dom w którym nastąpiła katastrofa budowlana:

- wyłącz instalację gazową, elektryczną, wodną;
- zabierz ze sobą dokument tożsamości i inne ważne dokumenty, żywność, koce, odzież, pieniądze;
- zadbaj o to, aby dom opuścili wszyscy domownicy oraz sąsiedzi;
- zachowaj szczególną ostrożność - uwaga na stropy, klatki schodowe;
- o ile nie możesz opuścić budynku (mieszkania) drzwiami wyjściowymi przez klatkę schodową z powodu zagrożenia lub innych przeszkód, uciekaj przez okno lub inną dostępną drogę ucieczki, zwracaj uwagę na niebezpieczeństwa.

Gdy nie masz możliwości opuszczenia domu:

- wywieś w oknie białe prześcieradło lub obrus – jako znak dla ratowników, że potrzebujesz pomocy.

Gdy jesteś unieruchomiony (przysypany):

- nawołuj pomocy, stukaj w elementy metalowe - ułatwi to ratownikom lokalizację.

Gdy opuściłeś dom:

- powiadom kierującego akcją ratowniczą o osobach z rodziny i sąsiadach, którzy zostali jeszcze w pomieszczeniach budynku, oraz o osobach, które aktualnie przebywają poza domem (w pracy, szkole itp.);
- jeśli posiadasz informacje pomocne w akcji ratowniczej, przekaż je niezwłocznie służbie ratowniczej;
- nie przeszkadzaj w pracy ratownikom;

- nie wracaj na miejsce katastrofy, ani nie wchodź do uszkodzonego wypadkiem budynku bez zezwolenia służb budowlanych, które określą czy takie wejście jest bezpieczne;
- jeżeli doznałeś obrażeń (jesteś ranny) zgłoś się do punktu pomocy medycznej;
- zgłoś swoje potrzeby do punktu pomocy społecznej lub władz gminy, dalej postępuj, zgodnie z zaleceniami władz gminy.

Gdy byłeś świadkiem katastrofy budowlanej niezwłocznie powiadom:

- Straż Pożarną, Policję, Pogotowie Ratunkowe.

5. WICHURA

Porywiste wiatry mogą być niebezpieczne dla życia i zdrowia ludzi oraz zwierząt. Uzyskane na czas ostrzeżenia o silnych wichurach i właściwe postępowanie może zmniejszyć ilość ofiar oraz ograniczyć stopień zniszczeń. Ostrzeżenie o silnych wiatrach jest ogłaszane, gdy istnieje możliwość nadejścia wichury (wiatru o prędkości przekraczającej 75 km/h) w okresie najbliższych 12 – 24 godzin. Alarm o silnych wiatrach jest ogłaszany, gdy zmiany pogodowe oznaczające silne wichury są spodziewane w czasie krótszym niż 12 godzin.

5.1. W okresie ostrzeżenia o wichurze

- nasłuchuj w radiu lub telewizorze komunikatów o rozwoju sytuacji;
- sprawdź przygotowane wyposażenie;
- pozamykaj i zabezpiecz okna;
- zatankuj samochód;
- wnieś do budynku przedmioty ruchome (np. narzędzia) oraz umocuj przedmioty, które nie mogą być wniesione do wewnątrz;
- zdejmij doniczki z parapetów okien;
- usuń lub wzmocnij zewnętrzne anteny;
- nastaw lodówkę i zamrażarkę na najzimniejszy zakres. Otwieraj je tylko, jeśli to absolutnie konieczne i natychmiast zamykaj.

5.2. Podczas wichury

- nasłuchuj w radiu lub telewizorze informacji służb ratowniczych;
- nie zatrzymuj się pod liniami elektrycznymi, planszami reklamowymi, drzewami;
- jeżeli przebywasz w domu, pozostań w nim, z dala od okien i drzwi, trzymaj przygotowane latarki oraz dodatkowe baterie pod ręką, unikaj używania otwartych źródeł ognia do oświetlenia (np. świec, lamp naftowych);
- jeżeli wystąpi brak prądu, wyłącz wszystkie większe odbiorniki w celu zmniejszenia zapotrzebowania na prąd, gdy elektryczność zostanie ponownie włączona;
- ogranicz korzystanie z telefonu do niezbędnego minimum.

5.3. Jeżeli służby ratownicze zalecą ewakuację

- wyruszyć tak szybko, jak to możliwe;
- zabezpieczyć swój dom poprzez wyłączenie urządzeń i odłączenie elektryczności oraz głównych zaworów wody i gazu;

- zawiadomić kogoś poza zasięgiem wichury, dokąd się ewakuujesz;
- zabierz przygotowane wcześniej wyposażenie oraz ciepłą odzież.

5.4. Wracaj do domu wtedy, gdy władze ogłoszą, że jest to bezpieczne

- unikaj leżących lub zwisających przewodów energetycznych i natychmiast zgłaszaj takie przypadki do zakładu energetycznego, policji lub straży pożarnej;
- utrzymuj radio nastawione na lokalnych stacjach;
- pomóż rannym lub poszkodowanym osobom, udzielając pierwszej pomocy; nie przenoś ciężko rannych osób, chyba że są bezpośrednio zagrożone doznaniem kolejnych obrażeń;
- ostrożnie wkraczaj do swojego domu;
- pootwieraj okna i drzwi, w celu przewietrzenia i osuszenia domu;
- sprawdź zamrożoną żywność czy nadaje się do spożycia;
- używaj samochodu tylko w koniecznych sytuacjach;
- telefonu używaj tylko w związku z sytuacją zagrożenia;
- wykonaj zdjęcia zniszczeń, zarówno domu, jak i jego wyposażenia w celu ubiegania się o odszkodowanie.

5.5. Sprawdzanie instalacji w zniszczonym domu

Sprawdź, czy nie występuje ulatnianie się gazu.
Jeżeli czujesz zapach gazu albo słyszysz bulgoczący lub syczący odgłos,
otwórz okno i szybko opuść budynek. Zamknij dopływ gazu głównym
zewnątrznym zaworem, jeżeli możesz to zrobić.
Zadzwoń do zakładu gazowniczego.

Jeżeli zamknięto dopływ gazu z jakiegokolwiek powodu, to gaz może być włączony ponownie tylko przez uprawnionego fachowca.

Skontroluj zniszczenia instalacji elektrycznej. Jeżeli widzisz iskrzenie i popalone przewody albo czujesz swąd spalonej izolacji, wyłącz elektryczność głównym bezpiecznikiem lub głównym wyłącznikiem i wezwij elektryka.

Sprawdź uszkodzenia instalacji wodociągowej i ściekowej. Jeżeli podejrzewasz uszkodzenie instalacji ściekowej, unikaj używania toalet i wezwij hydraulika.

6. UPAŁY

Zbyt intensywny wysiłek w czasie gorącego dnia, spędzanie zbyt długiego czasu w słońcu lub zbyt długie przebywanie w przegrzanym miejscu może spowodować schorzenie termiczne. Aby móc skutecznie zapobiegać podobnym przypadkom zapoznaj się ze sposobami postępowania w czasie upałów, przede wszystkim:

- zawieś zaciemnienia, markizy lub żaluzje na okna, które oświetlane są przez słońce (żaluzje mogą zredukować ilość ciepła słonecznego docierającego do domu przez okna nawet o 80%);
- przebywaj wewnątrz pomieszczeń tak długo, jak to możliwe;
- spożywaj zbilansowane, lekkie posiłki;
- regularnie pij duże ilości wody. Osoby cierpiące na schorzenia serca, nerek, wątroby, będące na niskowodnej diecie, mające problemy z utrzymaniem płynów, winny się skontaktować z lekarzem przed zwiększonym przyjmowaniem płynów;
- ogranicz spożywanie napojów alkoholowych, powodują one zazwyczaj dalsze odwodnienie organizmu;
- ubieraj się w luźno dopasowane rzeczy, zakrywające możliwie jak największą powierzchnię skóry. Lekka odzież o jasnych kolorach odbija ciepło i promieniowanie słońca oraz pomaga utrzymać normalną temperaturę ciała;
- chroń twarz i głowę przez noszenie kapelusza z szerokim rondem;
- unikaj zbytniego nasłonecznienia – opalenizna spowalnia zdolność do samoczynnego chłodzenia się;
- unikaj skrajnych zmian temperatur – chłodny prysznic natychmiast po przebywaniu w upale, może spowodować wystąpienie efektu hipotermii, zwłaszcza u starszych i dzieci;
- poznaj objawy dolegliwości termicznych i dowiedz się jak udzielać pierwszej pomocy.

W czasie długotrwałych upałów i suszy oszczędzaj wodę
(zmniejsz zużycie wody, podlewanie trawników i mycie samochodów
marnotrawi wodę, gdzie tylko możliwe używaj tę samą wodę
wielokrotnie)

Dolegliwości termiczne:

Oparzenia słoneczne:

- Objawy – zaczerwienienie i bolesność skóry, możliwe swędzenie, pęcherze, gorączka, ból głowy;
- Pierwsza pomoc – weź prysznic, użyj mydła aby usunąć olejki (kremy), które mogą zatykać pory skóry uniemożliwiając organizmowi chłodzenie w sposób naturalny. Jeśli na skórze występują pęcherze, zrób suchy, sterylny opatrunek i skorzystaj z pomocy medycznej.

Skurcze termiczne:

- Objawy – bolesne skurcze mięśni nóg i brzucha. Obfite pocenie się;
- Pierwsza pomoc – Mocno uciskaj bolesne mięśnie albo delikatnie je masuj aż do ustąpienia skurczu. Popijaj wodę małymi łykami. Jeśli wystąpią nudności, odstaw wodę.

Wyczerpanie termiczne:

- Objawy – obfite pocenie się, słabość, skóra zimna, blada i wilgotna. Słaby puls. Możliwa normalna temperatura. Omdlenia i wymioty.
- Pierwsza pomoc – Połóż poszkodowanego w chłodnym miejscu. Poluzuj ubranie. Użyj zimnej wody, mokrej tkaniny jako okład. Osusz poszkodowanego albo umieść go w klimatyzowanym pomieszczeniu. Podawaj wodę małymi łykami. Jeżeli wystąpią nudności, odstaw wodę. Jeśli wystąpią wymioty skorzystaj natychmiast z pomocy medycznej.

Udar słoneczny:

- Objawy – wysoka temperatura ciała, gorąca, sucha skóra, szybki, silny puls. Możliwa utrata przytomności. Porażona osoba nie poci się.
- Pierwsza pomoc – udar słoneczny jest stanem ostrym. Wezwij pogotowie ratunkowe albo odwieź poszkodowaną osobę do szpitala. Zwłoka może okazać się fatalna. Umieść ofiarę w chłodniejszym miejscu. Spróbuj obniżyć temperaturę ciała poprzez chłodną kąpiel albo zwilżanie ciała mokrą gąbką. Zachowaj największą ostrożność. Zdejmij odzież. Wykorzystaj wentylatory lub klimatyzatory. Nie podawaj płynów.

7. MROZY, ŚNIEŻYCE, NISKIE TEMPERATURY

Silny wiatr w połączeniu z temperaturą powietrza tylko nieco poniżej 0°C może mieć taki sam skutek, jak stojące powietrze o temperaturze poniżej -20° C. Może być to przyczyną odmrożenia i wychłodzenia organizmu.

Odmrożenie – jest skutkiem oddziaływania zimna. W wyniku odmrożenia mogą wystąpić trwałe uszkodzenia najbardziej narażonych odmrożeniem części ciała. Typowymi objawami tego urazu są znaczne wychłodzenie, zaczerwienienie, utrata czucia oraz bledność palców rąk i nóg, nosa, małżowin usznych.

Wychłodzenie – jest stanem, gdy temperatura wewnętrzna ciała spada poniżej 35°C. Objawami wychłodzenia są: zaburzenia świadomości do śpiączki włącznie, powolna mowa, poczucie wyczerpania, zaburzenia mowy, senność. Jeżeli u kogoś podejrzewane jest wystąpienie odmrożenia lub wychłodzenia rozpocznij powolne ogrzewanie osoby i poszukaj natychmiastowej pomocy medycznej. Rozpocznij od ogrzewania torsu tej osoby. Zdejmij przemarzniałe ubranie, ułóż osobę na suchej tkaninie i okryj całe ciało kocem, folią aluminiową.

Nie uznawaj pochopnie osoby wyziębionej za zmarłą,
przed próbą reanimacji!!!

Przy odmrożeniach kończyn, zanurz je w letniej wodzie o temperaturze ciała zdrowego człowieka. Na inne odmrożone części ciała nakładaj ciepłe (nie gorące!) okłady.

Nie podawaj alkoholu osobie dotkniętej odmrożeniem lub wychłodzeniem,
w szczególności gdy nie ma możliwości zapewnienia jej ciepłego
schronienia. Unikaj podawania kawy ze względu na zawartość kofeiny,
nie podawaj żadnych leków, bez dodatkowych wskazań.

Bądź przygotowany na wystąpienie śnieżyc, zawiei i zamieci!

- w czasie opadów pozostań w domu;
- jeżeli musisz wyjść na zewnątrz ubierz się w ciepłą odzież wielowarstwową i powiadom kogokolwiek o docelowym miejscu podróży oraz o przewidywanym czasie dotarcia na miejsce przeznaczenia;
- zachowaj ostrożność poruszając się po zaśnieżonym i oblodzonym terenie, zwróć uwagę na zwisające sople, zwały śniegu na dachach budynków, unikaj bezdroży.

Jazda samochodem w zimie

Jedną z wielu przyczyn ofiar śmiertelnych w zimie jest niewłaściwe przygotowanie pojazdu do sezonu zimowego oraz brak znajomości postępowania na wypadek unieruchomienia pojazdu lub zabłądzenia podczas podróżowania. Dlatego też, aby bezpiecznie podróżować sprawdź następujące elementy twojego samochodu:

- akumulator;
- płyn chłodniczy, płyn do spryskiwania szyb i wycieraczki, odmrażacz do szyb;
- układ zapłonowy, oświetlenie pojazdu, światła awaryjne;
- układy wydechowy, ogrzewania, hamulcowy;
- poziom oleju (jeśli jest taka potrzeba, wymień na olej zimowy);
- załóż zimowe opony i upewnij się, czy mają odpowiedni bieżnik. Uniwersalne opony radialne zazwyczaj nadają się do większości warunków zimowych. Jednakże, przepisy w niektórych krajach wymagają stosowania opon zimowych, z łańcuchami lub opon śniegowych z kolcami;
- miej przygotowaną skrobaczkę do szyb oraz narzędzie do usuwania śniegu;
- utrzymuj co najmniej połowę pojemności zbiornika paliwa w czasie zimy;
- starannie planuj długie podróże;
- słuchaj komunikatów radiowych o aktualnych warunkach drogowych;
- podróżuj w ciągu dnia i jeśli to możliwe, w towarzystwie przynajmniej jednej osoby;
- w czasie burzy śnieżnej staraj się korzystać z komunikacji publicznej;
- ubieraj się ciepło, noś odzież wielowarstwową, lekko dopasowaną;
- na czas dłuższej podróży przygotuj wysokoenergetyczne, suche pożywienie oraz kilka butelek wody.

Wyposaź swój samochód w dodatkowe przedmioty:

- migające światło przenośne z zapasowymi bateriami, zapalniczki;
- apteczkę pierwszej pomocy, niezbędne leki, torby plastikowe (do celów sanitarnych);
- mapę papierową (nawigacja samochodowa może być zawodna);
- śpiwór lub koc;
- łopatkę, podręczne narzędzia – szczypce uniwersalne, klucz nastawny, śrubokręt itp.;
- przewody do rozruchu silnika;
- łańcuchy lub siatki do opon;
- jaskrawo kolorową tkaninę do użycia jako flagi sygnalizacyjnej.

Jeśli utknąłeś w drodze:

- pozostań w samochodzie; nie szukaj sam pomocy, chyba, że pomoc jest widoczna w niewielkiej odległości – do 100 m;
- umocuj na antenie lub dachu samochodu jaskrawą kolorową tkaninę (lub część ubrania najlepiej koloru czerwonego) tak, aby była widoczna dla ratowników;
- użyj wszelkich dostępnych środków do poprawienia izolacji samochodu;
- uruchamiaj silnik co godzinę na 10 minut, w czasie pracy silnika włącz ogrzewanie oraz zewnętrzne światła samochodu;
- zachowaj ostrożność z uwagi na trujące działanie tlenku węgla w spalinach. Utrzymuj rurę wydechową wolną od śniegu oraz dla wentylacji lekko uchyl okna;
- zwracaj uwagę na oznaki odmrożeń lub wychłodzenia organizmu;
- wykonuj lekkie ćwiczenia dla utrzymania krążenia krwi. Od czasu do czasu klaskaj w dłonie, wykonuj wymachy ramionami. Staraj się nie przebywać w jednej pozycji zbyt długo. Jeśli w samochodzie jest więcej niż jedna osoba, należy spać kolejno, na zmianę;
- dla utrzymania ciepła, osoby powinny zgromadzić się koło siebie;

- unikaj zbędnego lub nadmiernego wysiłku. Zimne otoczenie powoduje dodatkowe obciążenie dla serca. Nadmierny wysiłek, taki jak odgarnianie śniegu albo pchanie samochodu może spowodować zdrowotne dolegliwości.

8. AWARIE ZE SKAŻENIAMI CHEMICZNYMI

Jednym z najgroźniejszych i coraz powszechniej występujących zagrożeń są zagrożenia wynikające z produkcji, stosowania i transportu niebezpiecznych substancji chemicznych nazwanych toksycznymi środkami przemysłowymi (TŚP).

Awaryjne i katastrofy chemiczne stanowią potencjalnie największe zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi, jak też stanu środowiska naturalnego. Wyciek substancji toksycznych do środowiska może nastąpić w wyniku:

- awarii produkcyjnej;
- zniszczenia zakładu;
- zniszczenia zbiornika;
- podczas transportu.

W Gminy Przodkowo największe zagrożenie skażeniem niebezpiecznymi substancjami chemicznymi stanowi ich transportowanie cysternami samochodowymi drogami publicznymi.

8.1. Katastrofy z udziałem Toksycznych Środków Przemysłowych (TŚP)

Postępująca motoryzacja, ciągła rozbudowa sieci dróg i różnorodność przewożonych ładunków potęgują zagrożenia, które towarzyszą katastrofom i wypadkom drogowym. Zagrożenie to potęguje się, kiedy efektem kolizji w transporcie jest uwolnienie toksycznych środków przemysłowych (TŚP) lub niebezpiecznych środków chemicznych (NŚCH) do środowiska. Przez teren gminy przebiega droga wojewódzka 224, a w bezpośrednim sąsiedztwie droga krajowa nr 20.

Ewentualne uwolnienie się TŚP przewożonych w/w trasami może spowodować zagrożenie dla ludzi i zwierząt, dlatego w przypadku zaistnienia awarii w czasie transportu TŚP może nastąpić skażenie ludności zamieszkałej przy tych trasach. Straty będą zależne od odległości od miejsca wypadku, kierunku wiatru i rodzaju uwolnionego środka.

Niebezpieczny jest również transport materiałów pędnych do stacji paliwowych oraz wystąpienie awarii na tych stacjach,

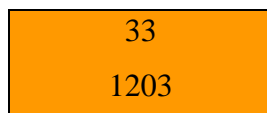
Gdy jesteśmy uczestnikiem lub świadkiem wypadku powinniśmy:

- powiadomić służby ratownicze (Straż Pożarną, Policję, Pogotowie Ratunkowe);
- udzielić pomocy lżej poszkodowanym, gdy nie grozi to pożarem, wybuchem i gdy nie ma innych zagrożeń;
- stosować się do poleceń służb ratunkowych;
- nie zbliżać się do miejsca katastrofy bez powodu, nie blokować dojazdu pojazdom specjalnym;
- wyłączyć nawiew w pojeździe i zamknąć okna, gdy jest podejrzenie wycieku niebezpiecznej substancji;
- ostrzegać innych użytkowników drogi.

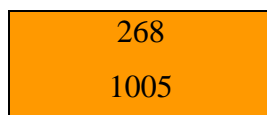
8.2. Oznakowanie substancji niebezpiecznych

Pojazdy samochodowe przewożące substancje niebezpieczne są oznakowane pomarańczowymi prostokątnymi tablicami z czarnymi napisami określającymi rodzaj niebezpiecznej substancji według międzynarodowych oznaczeń, umieszczonymi z tyłu i przodu pojazdu. Na tablicach w górnym wierszu umieszcza się oznaczenie według międzynarodowej konwencji dotyczącej przewozu towarów i ładunków niebezpiecznych (konwencji ADR), w dolnym wierszu umieszcza się oznaczenie według konwencji organizacji narodów zjednoczonych (konwencji ONZ) w następujący sposób:

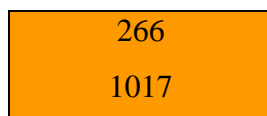
- Benzyny – paliwa

- Amoniak

- Chlor

Jeżeli jesteś świadkiem wypadku z udziałem TŚP lub NŚCH – powiadom natychmiast Straż Pożarną i Policję. Podaj istotne dane:

- miejsce zdarzenia;
- swoje dane;
- nie bądź kibicem zdarzenia, ale oddal się z miejsca wypadku aby zminimalizować ryzyko zatrucia;
- opuść rejon zagrożony, kierując się prostopadle do kierunku wiatru;
- chroń swoje drogi oddechowe w tym celu wykonaj filtr ochronny z dostępnych Ci materiałów (zwilżona chusteczka, szalik, ręcznik, itp. w wodzie lub wodnym roztworze sody oczyszczonej), osłoń nim drogi oddechowe;
- jeżeli jesteś w samochodzie – zamknij okna, włącz wentylację wewnętrzną, staraj się jak najszybciej opuścić strefę skażenia;
- stosuj się ściśle do poleceń służb ratowniczych lub komunikatów przekazywanych przez lokalne środki przekazu – radio, TV, megafony;
- jeżeli przebywałeś w strefie skażonej, zdejmij ubranie, które uległo zanieczyszczeniu i zamień je na czyste, przemyj oczy, usta, nos dużą ilością wody oraz weź prysznic.

Jeżeli istnieje prawdopodobieństwo, że niebezpieczne środki chemiczne przenikną do Twojego domu:

- włącz radio lub telewizor na program lokalny i stosuj się ściśle do poleceń wydanych przez lokalne władze (służby ratownicze);

- uszczelnij wszystkie otwory okienne, wentylacyjne, drzwi – oklejając je taśmą klejącą, obkładając rulonami z mokrych ręczników lub prześcieradeł;
- oddychaj przez maseczkę wykonaną z gazy, waty, ręcznika itp.;
- zadbaj o bezpieczeństwo swoich podopiecznych, dzieci, osób niepełnosprawnych, zwierząt domowych;
- pozostań w wewnętrznej części domu przy zamkniętych drzwiach – w przypadku, gdy istnieje niebezpieczeństwo skażenia chlorem, udaj się na wyższe kondygnacje. W przypadku amoniaku – kieruj się do pomieszczeń położonych na niskich kondygnacjach;
- powiadom o zagrożeniu najbliższe otoczenie;
- wyłącz urządzenia elektryczne i gazowe z otwartym ogniem;
- nie jedz żywności i nie pij płynów, które mogły ulec skażeniu.

9. AWARIE ZE SKAŻENIAMI PROMIENIOTWÓRCZYMI

Wypadki radiologiczne mogą zdarzyć się wszędzie tam, gdzie są używane, składowane lub transportowane środki radioaktywne. Największe niebezpieczeństwo, ze względu na ich ilość, stanowią środki wykorzystywane w elektrowniach jądrowych. Materiały te są niebezpieczne z powodu szkodliwego oddziaływania niektórych typów promieniowania na komórki ciała. Największe znaczenie dla mieszkańców Gminy Przodkowo miała awaria elektrowni atomowej w Czernobylu w 1986 r. Im dłużej dana osoba jest narażona na promieniowanie, tym większe jest zagrożenie. Są trzy czynniki, które minimalizują oddziaływanie promieniowania na Twoje ciało, to odległość, osłona i czas.

Odległość - im większa odległość od źródła promieniowania – tym mniejsza dawka napromieniowania. W razie poważnych awarii jądrowych władze będą wzywać do ewakuacji, aby oddalić się od źródła promieniowania.

Osłona – podobnie jak odległość – im bardziej ciężkie i gęste materiały pomiędzy Tobą, a źródłem promieniowania tym lepiej. Dlatego w czasie wypadków radiologicznych władze będą zalecać pozostawanie wewnątrz pomieszczeń. W większości przypadków, ściany Twego domu będą wystarczającym zabezpieczeniem. Wybierz w miarę możliwości pomieszczenie bez okien i drzwi zewnętrznych.

Czas – w większości przypadków natężenie promieniowania szybko maleje. Ograniczenie czasu przebywania w zasięgu promieniowania zmniejszy wielkość pochłoniętej dawki promieniowania.

Po wystąpieniu wypadków radiologicznych władze będą monitorować wszystkie przypadki pojawienia się promieniowania i określać, kiedy minie zagrożenie. W razie potrzeby może zostać podjęta decyzja i podaniu środków farmakologicznych.

9.1. Czynności do wykonania przed wystąpieniem zagrożenia

Na wypadek zagrożenia miej przygotowane następujące rzeczy:

- przenośne radio bateryjne i latarkę z zapasowymi bateriami;
- apteczkę i podręcznik pierwszej pomocy;
- alarmowy zapas wody i żywności, otwieracz do konserw;
- solidne obuwie;
- bądź przygotowany do ewakuacji lub schronienia się w swoim domu;

- zastanów się nad sposobem komunikowania się na wypadek zagrożenia;
- zastanów się nad sposobem powrotu do domu członków rodziny, jeżeli w czasie wystąpienia zagrożenia są rozdzieleni (gdy dorośli są w pracy, a dzieci w szkole);
- poproś krewnych lub znajomych, zamieszkających w innych miejscowościach, aby służyli jako miejsce kontaktu dla Twojej rodziny; upewnij się, czy wszyscy członkowie Twojej rodziny znają nazwisko, adres i nr telefonu osoby kontaktowej;
- jeżeli prowadzisz samodzielne gospodarstwo rolne, zastanów się nad zabezpieczeniem paszy dla zwierząt hodowlanych, ujęć wody pitnej oraz pomieszczeń dla nich;
- w czasie zagrożenia zachowaj spokój;
- nie każdy wypadek, związany z wydostaniem się substancji promieniotwórczej jest dla Ciebie niebezpieczny, uważnie i słuchaj radia, oglądaj telewizję – komunikaty określą charakter wypadku, stopień zagrożenia oraz jego zasięg i szybkość rozprzestrzeniania się, wykonuj zalecenia wynikające z komunikatów.

Gdy powracasz do miejsca schronienia z zewnątrz:

- weź prysznic, zmień obuwie i odzież;
- schowaj do plastikowej torby odzież noszoną na zewnątrz i szczelnie je zamknij;
- jeżeli otrzymasz polecenie ewakuacji, wykonuj je niezwłocznie, według zaleceń władz;
- nasłuchuj w radiu i telewizji komunikatów i zaleceń dotyczących postępowania;
- zabierz przygotowane na ewakuację rzeczy;
- pamiętaj o swoich sąsiadach, którzy mogą potrzebować specjalnej pomocy przy małych dzieciach, starszych lub niepełnosprawnych osobach;
- w wypadku zaniechania ewakuacji, pozostań w domu;
- zabezpiecz i pozamykaj okna i drzwi;
- wyłącz klimatyzację, wentylację, ogrzewanie nawiewowe itp.;
- miej przy sobie cały czas włączone radio bateryjne;
- zamknij (uszczelnij) zasady piecove, kominowe i wentylacyjne;
- udaj się do piwnicy lub innych pomieszczeń, najlepiej poniżej powierzchni gruntu;
- pozostań wewnątrz pomieszczeń do czasu, aż władze ogłoszą, że jest bezpiecznie;
- jeżeli musisz wyjść na zewnątrz, zakryj usta i nos mokrym ręcznikiem;
- bądź przygotowany do ewakuacji lub schronienia się na dłuższy czas w domu;
- ukryj inwentarz i nakarm go przechowywaną w zamknięciu paszą;
- nie używaj telefonu jeżeli nie jest to konieczne, sieć telefoniczna jest niezbędna dla akcji ratowniczej;
- przechowuj żywność w szczelnych pojemnikach lub lodówce;
- nie zabezpieczoną żywność przed schowaniem dokładnie oplucz;
- zrezygnuj ze spożywania owoców, warzyw i wody z niepewnych źródeł;
- dalej postępuj zgodnie z zaleceniami określonymi przez władze do czasu odwołania zagrożenia skażeniem promieniotwórczym.

9.2. Czynności do wykonania po odwołaniu zagrożenia

- opuść ukrycie i w razie najmniejszych podejrzeń o skażeniu poddaj siebie i rodzinę zabiegom sanitarnym;
- unikaj spożywania żywności z Twojego ogrodu oraz mleka od Twoich krów, dopóki nie będą zbadane przez lokalny inspektorat sanitarny;
- w przypadku zarządzenia ewakuacji zabierz ze sobą najcenniejsze rzeczy, odzież, dokumenty i produkty żywnościowe, zabezpiecz mieszkanie.

10. TERRORYZM

Terroryzm to zamierzone użycie przemocy lub groźby jej użycia dla osiągnięcia celów politycznych, religijnych lub ideologicznych poprzez wzbudzenie strachu, zastraszenie lub przymus. Zjawisko to opiera się na działaniach niekonwencjonalnych, najczęściej o charakterze kryminalnym, których skutki mają wykraczać poza osoby będące bezpośrednimi ofiarami ataku.

Celem ataków mogą stać się ośrodki władzy oraz infrastruktury gospodarczej i publicznej, a także obiekty, których zniszczenie stanowi poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa powszechnego, takie jak zapory wodne, zakłady przechowujące toksyczne środki przemysłowe (TŚP) i ujęcia wody. Największy rozdźwięk dla świata miał atak terrorystyczny w Stanach Zjednoczonych w 2001 r., w czasie którego zginęło niemal 3 tys. osób. Ataki terrorystyczne zdarzają się również w Europie.

Kilkanaście lat temu w Polsce pojawił się mało znany dotychczas rodzaj zagrożeń, jakimi są działania terrorystyczne. Sprowadzało się to najczęściej do przekazywania informacji o podłożeniu ładunków wybuchowych w różnych miejscach i obiektach. Z reguły sygnały tego typu, były alarmami fałszywymi i w dalszym ciągu odbierane są przez obiekty użyteczności publicznej takie jak urzędy, szkoły, szpitale, duże obiekty handlowe.

10.1. Zasady postępowania w czasie ataku terrorystycznego

- jeżeli w bezpośrednim sąsiedztwie rozległy się strzały, uciekaj z miejsca zagrożonego – nie ratuj rzeczy osobistych i nie staraj się za wszelką cenę pomagać innym;
- biegnij pochylony, obserwuj teren i myśl którędy możesz się wydostać z miejsca zagrożonego;
- jeżeli nie możesz uciekać, szukaj naturalnych osłon, które ochronią Cię przed pociskami np. grubych ścian, murków, krawężników czy drzew – połóż się na ziemi, osłoń rękami głowę, nie ruszaj się do końca strzelaniny, w miarę możliwości obserwuj otoczenie, czekaj na działanie Policji;
- jeżeli chowasz się za samochodem, jako zasłonę wykorzystaj miejsce ułożenia silnika;

Jeżeli nie możesz wydostać się z budynku, a napastnik Ciebie nie zauważył, ukryj się w jakimś pomieszczeniu:

- zachowaj ciszę;
- zabarykaduj drzwi ciężkimi przedmiotami, np. szafka, biurko, stół;
- wyłącz źródła dźwięku i światła, np. telewizor, radio, oświetlenie;
- wycisz telefon;
- schowaj się w ciemnym rogu pomieszczenia lub za meblami;
- jeżeli w pomieszczeniu do którego wszedłeś są jakieś osoby, postaraj się ocenić, czy jest wśród nich terrorysta, jeśli nie - kieruj nimi, możesz wydawać polecenia wykonania powyższych czynności, poleć im w miarę możliwości rozproszyć się i ukryć za meblami w pomieszczeniu;
- słuchaj odgłosów z zewnątrz;
- bez względu na to co się dzieje zachowuj bezwzględną ciszę, nie wychodź z pomieszczenia, czekaj na przybycie służb ratowniczych;
- jeżeli jesteś bezpieczny i ukryty w pomieszczeniu dzwoń na numer alarmowy, rozmawiaj cicho z operatorem i nasłuchuj odgłosów z otoczenia, przekaż:

- co i gdzie się wydarzyło;
- lokalizację sprawcy i kierunek poruszania, liczbę sprawców, ich opis i uzbrojenie;
- podaj liczbę poszkodowanych;
- odpowiadaj na pytania operatora;
- jeżeli nie możesz rozmawiać, pozostaw aktywne połączenie i pozwól słuchać operatorowi.

Jeżeli nie masz możliwości ucieczki lub ukrycia się, a sprawca którego celem jest zabicie jak największej liczby osób zmierza w Twoim kierunku i znajdujesz się w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia – podejmij walkę z napastnikiem:

PAMIĘTAJ!- walczysz o swoje życie

- wybierz odpowiedni moment do ataku, postaraj się na moment odwrócić uwagę napastnika;
- musisz zaatakować z pełną determinacją i maksymalną agresją;
- do walki możesz wykorzystać przedmioty, które masz w pobliżu: krzesło, nożyczki, długopis, szkło, dezodorant w sprayu;
- walcz do czasu unieszkodliwienia napastnika i wołaj pomocy - inne ukryte osoby mogą udzielić ci wsparcia;
- po zakończeniu strzelaniny i uwolnieniu będziesz przesłuchiwany przez Policję dlatego czekaj cierpliwie na zakończenie czynności;
- nie uciekaj, jeżeli to możliwe, połóż się na ziemi, wykorzystaj naturalne osłony (np. ściana, schody, meble), rękami chroń głowę, staraj się zachować spokój;
- jeżeli masz możliwość, nie kładź się na ciągach komunikacyjnych lub pod oknami;
- unikaj dłuższego kontaktu wzrokowego z napastnikiem – może to wzbudzić jego agresję;
- nie odwracaj się tyłem do napastnika;

Jeżeli stałeś się zakładnikiem, rób, co ci każą.
 Nie graj bohatera i nie stawiaj oporu.
 Nie dyskutuj z napastnikami, nie buntuj się – to może tylko pogorszyć sytuację
 Twoim celem powinno być przetrwanie
 Czekaj na akcję wyspecjalizowanej jednostki ratowniczej

- wykonuj polecenia napastników, jeżeli oczekują od Ciebie odpowiedzi, udziel jej po dłuższym namyśle – unikaj dyskusowania, częstego zadawania pytań, gwałtownych ruchów, obraźliwych zwrotów;
- zawsze pytaj napastników o pozwolenie, np. pójścia do toalety, otwarcia torby itp.;
- na żądanie napastników oddaj im wszystkie przedmioty osobiste;
- nie zwracaj na siebie uwagi napastników;
- pozbądź się niepostrzeżenie oznaki pozycji zawodowej – jej identyfikacja może spowodować agresję napastników;
- stawiaj sobie drobne cele (np. uzyskanie od napastników wody, posiłku, opatrunku, możliwości skorzystania z toalety, udzielenia pomocy innej osobie), realizuj je i wyznaczaj kolejne;

- stawiaj sobie przyszłe cele (co będziesz robił po uwolnieniu?) - umacnia to wolę przeżycia;
- staraj się utrzymywać sprawność fizyczną i umysłową – myśl pozytywnie;
- staraj się dbać o higienę osobistą;
- stosuj zasadę ograniczonego zaufania w stosunku do współwięźniów – wśród nich może znajdować się ukryty napastnik;
- nie ujawniaj otoczeniu swoich obaw i słabych punktów – kontroluj swoje reakcje i wypowiedzi;
- staraj się zapamiętać jak najwięcej szczegółów dotyczących porywaczy i otoczenia – twoje zeznania mogą pomóc Policji w dalszych działaniach;
- bądź świadom, że przy wydłużającym się czasie uwięzienia, może się u Ciebie obudzić się „syndrom sztokholmski” (sympatyzowanie z prześladowcami, chęć pomagania im);
- nie blokuj drogi ucieczki napastników.

Jeżeli zostałeś zwolniony w wyniku negocjacji i udało Ci się uciec, staraj się przekazać policji jak najwięcej szczegółów na temat:

- napastników (liczba, opis wyglądu, broń i wyposażenie, zachowanie, charakterystyczne cechy);
- obiektu oraz miejsca przetrzymywania zakładników;
- zakładników (liczba, stan zdrowia, charakterystyczne cechy, itp.);
- innych elementów mogących zagrazać zakładnikom lub interweniującym policjantom.

Jeżeli znalazłeś się w centrum lub w bezpośrednim zasięgu akcji antyterrorystycznej, pamiętaj: akcja służb ratowniczych zawsze wywołuje zamieszanie i panikę, towarzyszą jej krzyki, wybuchy, strzały:

- nie uciekaj z miejsca zdarzenia, nie wykonuj gwałtownych ruchów – policjanci mogą uznać Cię za napastnika;
- połóż się za najbliższym ukryciem, trzymając ręce z otwartymi dłońmi na wysokości głowy;
- nie próbuj pomagać, nie atakuj napastników;
- słuchaj i wykonuj polecenia i instrukcje dawane przez policjantów – bądź świadom, że będą to działania gwałtowne, wykluczające jakiegokolwiek namieszki sprzeciwu – nie zabieraj czasu zadawaniem pytań lub próbą dyskusji;
- nie dotykaj, nie podnoś przedmiotów pozostawionych przez napastników lub policjantów;
- nie trzymaj oczu w przypadku użycia gazów łzawiących;
- po wydaniu polecenia opuszczenia pomieszczenia, opuść je jak najszybciej, nie zatrzymując się np. w celu zabrania rzeczy osobistych lub załatwienia potrzeby fizjologicznej;
- w trakcie prowadzonych czynności wyjaśniających, odpowiadaj na pytania osoby prowadzącej przesłuchanie (przedstaw się i opowiedz, jak znalazłeś się w miejscu zamachu) – bądź świadom, że do chwili potwierdzenia twojej tożsamości i wykluczenia udziału w grupie napastników, będziesz traktowany jak przestępca.

Jeżeli w wyniku pomyłki lub dynamicznych zdarzeń stałeś się przypadkowym celem akcji policyjnej:

- nie stawiaj oporu - opór spowoduje zwiększenie gwałtowności działań, a policjanci będą traktowali cię jak napastnika;
- wykonuj polecenia i instrukcje przekazywane przez interweniujących policjantów;

- nie próbuj wyjaśniać sprawy, zadawać pytań czy dyskutować podczas akcji policyjnej – będziesz mógł wszystko wyjaśnić po zakończeniu działań.

10.2 Postępowanie w razie otrzymania informacji o podłożeniu bomby

Jeśli otrzymasz informacje „o bombie” telefoniczne lub e-mailem:

- zachowaj spokój, nie wpadaj w panikę, nie odkładaj słuchawki;
- nie lekceważ informacji o „bombie”, rozmawiaj konkretnie i rzeczowo, zapamiętaj jak najwięcej informacji;
- przedłużaj rozmowę (np. udając trudności w zrozumieniu) by uzyskać jak najwięcej szczegółów;
- zapisuj lub nagraj przebieg rozmowy, czas, sposób mówienia dzwoniącego, przekazaną informację;
- jeśli informacja dotarła e-mailem - zapisz i wydrukuj;
- o otrzymanej informacji powiadom administratora obiektu lub Policję.

Sposoby postępowania w sytuacji alarmu bombowego:

- pomyśl, któredy można się ewakuować z budynku, dworca, galerii handlowej lub innych zatłoczonych miejsc;
- odsuń się od ciężkich lub łatwo tłukących się przedmiotów, które mogą być przesunięte podczas wybuchu;
- pamiętaj by nie pozostawiać własnego bagażu bez opieki i nie przyjmować od obcych osób żadnych pakunków;
- ciekawość jest niebezpieczna - jak najszybciej oddal się z miejsca zagrożonego wybuchem; po drodze informuj o zagrożeniu jak najwięcej osób, będących w strefie zagrożonej lub kierujących się w jej stronę (informację przekazuj w sposób nie powodujący paniki);
- po ogłoszeniu ewakuacji zachowaj spokój, zabierz rzeczy osobiste (torbę, kurtkę, telefony komórkowe), sprawnie opuść zagrożone miejsce;
- po przybyciu Policji na miejsce incydentu bombowego, przejmuje ona kierowanie akcją;
- w przypadku włączenia parkingu dla pojazdów w strefę zagrożenia, nie ratuj na siłę swojego samochodu (dotyczy to również innych cennych przedmiotów) – życie jest ważniejsze.

Zawiadamiając Policję (112, 997) podaj:

- miejsce znalezienia i opis przedmiotu, który może być urządzeniem wybuchowym;
- adres podłożenia urządzenia wybuchowego;
- w przypadku informacji przekazanej telefonicznie dokładną treść rozmowy z informującym o podłożeniu ładunku wybuchowego;
- w przypadku informacji przekazanej mailem: przeczytać treść e-maila z informacją, godzinę otrzymania informacji;
- swoje imię, nazwisko, numer telefonu, z którego przekazywana jest informacja oraz godzinę;
- uzyskaj od Policji potwierdzenie przyjęcia zawiadomienia.

Apele o wzmożoną czujność i zwracanie uwagi na podejrzanе osoby lub przedmioty nie mają nic wspólnego z wezwaniem do inwigilacji sąsiadów czy donoszenia. To po prostu potrzeba chwili. Niestety większość społeczeństwa woli się nie interesować otoczeniem i jest obojętna, dopóki coś się stanie. To utrudnia pracę Policji. Nikt nie zadba lepiej o nasze bezpieczeństwo niż sąsiad, który w porę zaalarmuje o zagrożeniu.

Pracę Policji utrudnia też nieracjonalne zachowanie się ludzi w momencie zagrożenia. Gdy słyhać strzały, ludzie zamiast się ukryć lub uciekać, biegną w kierunku miejsca strzelania. Gdy pirotechnicy rozbijają bombę, tłum chce się temu przyglądać, podchodzi jak najbliżej. Musimy zmienić te obyczaje żeby nie było za późno, a ponadto trzeba być czujnym.

10.3. Ogólne zasady prewencyjne

W domu:

- żyj tak jak dotąd, zwracaj uwagę na podejrzany bagaż, pakunki, samochody albo ludzi zachowujących się dziwnie, nietypowo;
- zorientuj się, czy ktoś chroni budynek, w którym mieszkasz, lub gdzie w najbliższym otoczeniu znajduje się firma ochroniarska; może będziesz potrzebował ich pomocy;
- kiedy zauważysz, że w twojej okolicy zamieszkał ktoś budzący podejrzenia, podziel się tą uwagą z dzielnicowym; staraj się być obiektywny i przekazuj tylko fakty;
- skompletuj zestaw niezbędnych rzeczy, które pomogą ci przetrwać w razie niebezpieczeństwa: woda mineralna w butelkach, apteczka, gaśnica, ubrania, pościel, podstawowe narzędzia, latarka, radio, baterie;
- stwórz plan ewakuacji swojej rodziny obejmujący co najmniej dwa miejsca spotkania poza domem w razie niebezpieczeństwa. Jedno miejsce niedaleko domu na wypadek nagłego zagrożenia, np. pożaru. Drugie poza najbliższym sąsiedztwem, na wypadek gdybyś nie mógł wrócić do domu, znajdź punkt kontaktowy poza miejscowością dla rodziny, na wypadek gdybyście się rozdzielili w razie niebezpieczeństwa.

W pracy:

- zwracaj uwagę na wszystkie dziwne i podejrzane zachowania;
- zwracaj uwagę na to, czy w twojej firmie (miejscu pracy) wszystko znajduje się na swoim miejscu. Taka wiedza może się przydać, np. przy przeszukiwaniu w celu znalezienia podłożonej bomby;
- szczególną uwagę zwracaj na obce samochody parkujące w okolicach Twojej firmy;
- nawiąż kontakty z sąsiednimi firmami, żebyście razem byli w stanie ogarnąć uwagę większy teren;
- zorientuj się, kto chroni twoją firmę lub teren, na którym się ona znajduje. To właśnie ochrona jako pierwsza ma obowiązek przyjąć Twoje zawiadomienie o podejrzanych przedmiotach lub osobach;
- zorientuj się, kto w Twojej firmie odpowiada za obronę cywilną. Masz prawo od takiej osoby zażądać informacji, jak zachować się w przypadku niebezpieczeństwa lub katastrofy.

W podróży:

- zwracaj uwagę na rzeczy pozostawione bez opieki na dworcach, lotniskach, w centrach handlowych itp. Podejrzanych przedmiotów nigdy nie dotykaj, możesz je przypilnować do czasu pojawienia się odpowiednich służb;
- bądź czujny, widząc, że ktoś oddala się od bagażu czy przedmiotu, szczególnie jeżeli ten przedmiot przedstawia jakąś wartość (rower, neseser, telefon, dyktafon) zwróć uwagę takiej osobie, że coś zostawiła. Jeżeli nie zareaguje, natychmiast zawiadom policję lub ochronę, staraj się zapamiętać wygląd tej osoby; zwracaj uwagę na osoby nietypowo ubrane, np. noszące długi płaszcz w upalną pogodę.

Zawiadom Policję jeżeli:

- ktoś podejrzany zagląda do domów lub samochodów, albo obserwuje Twoją okolicę;
- w sąsiedztwie systematycznie pojawiają się obce podejrzane samochody;
- ktoś majstruje przy instalacjach elektrycznych, gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych;
- wyczujesz dziwne zapachy wokół budynku;
- zauważysz obce osoby chodzące od drzwi do drzwi, które nie potrafią się niczym wylegitymować, a przedstawiają się pokrętnie np. jako doradcy prawni itp.;
- ktoś umieszcza większe pakunki w ulicznych koszach na śmieci;
- jakiś osobnik w sklepie podejrzanie długo, dziwnie się zachowując, przegląda żywność na półkach (terroryści mogą zatruwać produkty).

Po przybyciu Policji:

- administrator obiektu przekazuje Policji wszelkie informacje dotyczące zdarzenia, wskazuje miejsca zlokalizowanych przedmiotów i niewralgiczne punkty budynku;
- policjant przejmuje kierowanie akcją, administrator budynku służy mu pomocą;
- na wniosek policjanta administrator podejmuje decyzje o ewakuacji osób, o ile nie nastąpiło to wcześniej;
- identyfikacja i rozpoznanie podejrzanych przedmiotów należy wyłącznie do obowiązków Policji;
- po zakończeniu działań policjant kierujący akcją przekazuje obiekt protokolarnie administratorowi.

Podczas wybuchu

- w razie eksplozji w budynku postaraj się opuścić go tak szybko, jak to możliwe. Jeżeli przedmioty zaczynają spadać z półek lub sufitu schowaj się pod stół albo biurko.

W razie pożaru:

- pochyl się nisko i opuść budynek najszybciej jak to możliwe,
- przykryj usta i nos mokrym materiałem,
- kiedy zbliżysz się do zamkniętych drzwi przyłóż dłoń i przedramię do najniższej, środkowej i najwyższej części drzwi by wyczuć ich temperaturę, jeżeli drzwi nie są gorące uchyl je ostrożnie stojąc za nimi. Kiedy czujesz, że ich temperatura jest wysoka nie otwieraj drzwi i poszukaj innej drogi ucieczki,
- dym i trujące gazy zbierają się najpierw pod sufitem, pozostań poniżej poziomu dymu przez cały czas.

Po wybuchu jeżeli utknąłeś w rumowisku:

- użyj latarki;
- pozostań na miejscu, by nie powodować wzbijania się kurzu, przykryj usta i nos chusteczką lub ubraniem;
- uderzaj w rury lub ściany, by ratownicy mogli usłyszeć, gdzie jesteś, krzycz tylko w ostateczności – krzyk powoduje, że wdychasz przy okazji niebezpieczne ilości kurzu.

Pomoc ofiarom

- nieprzygotowani ludzie nie powinni uczestniczyć w ratowaniu poszkodowanych znajdujących się w środku zawałonego budynku. Poczekać na przyjazd służb ratowniczych.

11. ZAGROŻENIE EPIDEMIOLOGICZNE

Pandemia koronawirusa Covid-19 dotknęła ludność całego świata. Obowiązujący od 20 marca 2020 r. w Polsce stan epidemii wprowadza szereg obowiązków i ograniczeń. Stosujemy się do tych ograniczeń, może to przyspieszyć czas zniesienia stanu epidemii.

Era zimnej wojny zostawiła olbrzymie ilości środków, które uwolnione, będą powodowały zagrożenia chorobotwórcze. Kilka lat temu wszystkie służby medyczne zostały postawione w stan najwyższej gotowości, a ludzie w stan przerażenia ze względu na akty związane z rozsyłaniem laseczek – zarodników wąglika. Wiele osób uległo zakażeniu, kilka osób, zmarło. Tego rodzaju zagrożenie i inne, związane z rozrzucaniem różnego rodzaju bakterii, może nam w Polsce również grozić. Bardzo niebezpieczne może się okazać zatrucie ujęć i zbiorników wody pitnej.

Do najbardziej niebezpiecznych broni biologicznych należy zaliczyć wąglik, dżumę, czarną ospę, cholera, wirus Ebola, zapalenie mózgu, tyfus, jad kiełbasiany.

W przypadku stwierdzenia możliwości kontaktu z chorobami zakaźnymi należy bezzwłocznie skontaktować się z lekarzem. Cały czas należy zachowywać się zgodnie ze wskazówkami charakterystycznymi dla epidemii.

W celu uniknięcia skutków zagrożeń epidemiologicznych wynikających z różnych przyczyn każdy mieszkaniec powinien:

- przestrzegać podstawowych zasad higieny;
- nie spożywać żywności z niepewnych źródeł;
- unikać kontaktu z chorymi na choroby zakaźne;
- przestrzegać terminów szczepień ochronnych;
- ograniczyć kontakty bezpośrednie ze zwierzętami;
- przestrzegać zaleceń zawartych w ogłoszeniach i komunikatach.

Aby zmniejszyć stopień zagrożenia, trzeba przestrzegać następujących zaleceń:

- nie spożywać, przetwarzać, ani uzdatniać żywności wykazującej cechy zamoczenia oraz bez zewnętrznych oznak uszkodzenia, ale przechowywanej w niewłaściwej temperaturze (wyłączone urządzenia chłodnicze);
- kupując żywność należy zwrócić szczególną uwagę na wygląd i stan opakowań (zacieki i ślady korozji), czytelność etykiet, termin przydatności do spożycia;
- wszelkie wątpliwości związane ze stanem sanitarnym obiektów i dystrybucją żywności należy zgłaszać do stacji sanitarno-epidemiologicznej;
- ze źródeł wody, które zostały zatopione lub podtopione, należy wypompować wodę i naprawić uszkodzenia. Po napełnieniu studni wodą należy ją wydezynfekować, a następnie długo wodę usuwać, wykonać badanie wody dopuszczające ją do spożycia;
- oczyścić najbliższe otoczenie z nieczystości.

Ogólne zasady zachowania się w terenie skażonym:

- trzeba tak poruszać się wyznaczonymi trasami, by jak najszybciej wyjść z terenu skażonego;
- nie wolno spożywać posiłków, pić wody, palić tytoniu;
- należy poruszać się tak, aby nie wzniecić kurzu oraz zachowywać szczególne środki ostrożności przy przejściu na tereny porośnięte trawą lub silnie zadrzewione;
- nie wolno zdejmować maski przeciwgazowej i środków ochrony skóry;
- zawsze należy poddawać się kontroli laboratoryjnej oraz odkażającym zabiegom sanitarnym.

W ostatnich latach obserwuje się zagrożenie zakaźnymi chorobami zwierząt o skali wywierającej istotny wpływ na produkcję zwierzęcą. Do groźniejszych na naszym terenie należy zaliczyć afrykański pomór świń (ASF), wysoce zjadliwą grypę ptaków (HPAI), amerykański zgnilec pszczoł (AFB). Zaleca się wszystkim mieszkańcom, a zwłaszcza hodowcom przestrzeganie zaleceń służb weterynaryjnych. Stosuj środki bioasekuracji. Nie dotykaj padniętych zwierząt, poinformuj służby weterynaryjne lub gminne.

12. POWÓDŹ

Powódź jest zjawiskiem naturalnym losowym, spowodowanym gwałtownym topnieniem śniegu i intensywnymi deszczami, zlodzeniem rzek, nawalnymi deszczami, silnymi wiatrami na wybrzeżu od morza w kierunku lądu. Nie ma możliwości ścisłego określenia czasu, miejsca i wielkości – rozmiarów jej wystąpienia. Walka z nią jest stale aktualnym problemem. Poważny wpływ na występowanie powodzi ma istniejący układ rzek oraz występująca w poszczególnych okresach roku sytuacja hydrologiczno-meteorologiczna. Obszar Gminy Przodkowo jest korzystnie usytuowany i zagrożenie powodziowe jest niewielkie. Największe zagrożenie spowodowane jest nawalnymi deszczami oraz nagłymi roztopami wiosennymi. Duże spadki terenu sprzyjają rozmywaniu dróg, uszkodzeniom przepustów i lokalnym podtopieniom domostw.

Jeżeli zagrożenie powodzią stanie się realne, zaopatrzyć się w przydatny sprzęt:

- jeśli zagrożenie podtopieniem jest realne, zakup pompę do osuszania zalanych pomieszczeń;
- zapoznaj rodzinę, jak zabezpiecza się dom, obejście przed powodzią;
- sprawdź zawory zainstalowane w kanalizacji ściekowej, w celu zapobieżenia cofania się wody z systemu drenowego, jeżeli ich nie posiadasz to zamontuj;
- bądź przygotowany na ewakuację, pamiętaj o swoich zwierzętach;
- przenieś wartościowy dobytek na wyższe piętra domu oraz zabezpiecz parter;
- odłącz urządzenia elektryczne, wyłącz sieć gazową i wodociągową;
- przygotuj zapasowe pojemniki z wodą, po wcześniejszym wysterylizowaniu ich ogólnie dostępnymi środkami;
- workami z piaskiem zabezpiecz włązy studzienek kanalizacyjnych i kraty ściekowe kanalizacji deszczowej przed cofnięciem wód;
- sprawdź prawidłowość zamknięcia okien drzwi na niższych kondygnacjach i zabezpiecz je workami z piaskiem;
- uporządkuj teren wokół budynku;
- sprawdź szczelność zbiorników na olej opałowy i gaz propan oraz zamknij zawory napełniające i na wejściu do pieca centralnego ogrzewania;
- ułóż worki z piaskiem wokół schodów prowadzących do piwnic oraz wokół pochylni do garażu i innych pomieszczeń piwnicznych;
- uszczelnij workami z piaskiem ogrodzenie wokół posesji – szczególnie tam gdzie są bramy i furtki;
- na etapie planowania infrastruktury przydomowej pomyśl o możliwości bezpiecznego spływania wód opadowych;
- nie używaj w gospodarstwie wód gruntowych, mogą być zatrute (skażone);
- jeżeli zostaniesz wytypowany do pomocy w pracach przeciwpowodziowych (np. do układania lub napełniania worków z piaskiem) – pomagaj !!!;
- w miarę możliwości zapobiegaj tworzeniu się atmosfery paniki, bądź rozsądny.

13. SŁUŻBY DYŻURNE ORAZ ICH TELEFONY ALARMOWE

Lp.	Instytucja	Numer telefonu
1	Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego w Kartuzach	58 380 00 47
2	Centrum Powiadamiania Ratunkowego w Gdańsku	112
3	Policja	997
4	Straż Pożarna	998
5	Pogotowie Ratunkowe	999
6	Pogotowie Energetyczne	991
7	Pogotowie Gazowe	992
8	Pogotowie Wodno-Kanalizacyjne	994

14. EUROPEJSKI NUMER ALARMOWY 112

Centrum Powiadamiania Ratunkowego - jednolity system na obszarze Unii Europejskiej, który obsługuje zgłoszenia alarmowe kierowane na numer alarmowy 112 umożliwiające przekazanie zgłoszenia alarmowego w celu zaangażowania właściwych służb ratowniczych. Od 2017 roku rozpoczęto przejmowanie zgłoszeń kierowanych na numery alarmowe 997, 998 i 999. Operatorzy numerów alarmowych odbierają połączenia, następnie przeprowadzają rozmowę w celu uzyskania odpowiednich informacji i drogą elektroniczną przekazują zgłoszenie do służb ratunkowych. Operator otrzymuje automatycznie informacje na temat lokalizacji dzwoniącego; w przypadku zgłoszeń z telefonów komórkowych są to współrzędne geograficzne, numer dzwoniącego oraz imię i nazwisko osoby, na którą telefon jest zarejestrowany (również w przypadku zarejestrowanego numeru na kartę), w przypadku zgłoszeń z telefonów stacjonarnych operator otrzymuje dokładny adres oraz imię i nazwisko osoby, na którą telefon jest zarejestrowany. System powiadamiania ratunkowego pozwala także na identyfikację numerów zastrzeżonych.

Operatorzy mogą szybko rozpoznać zgłoszenia fałszywe, złośliwe lub niezasadne i dzięki temu numer alarmowy nie jest blokowany, łatwiej jest dodzwonić się na numer alarmowy i do służb alarmowych docierają tylko zgłoszenia od osób, które naprawdę potrzebują pomocy.

System działa z zastosowaniem zasady wzajemnej zastępowalności centrów w przypadku technicznej awarii jednego CPR-u lub w razie gdy liczba połączeń przekracza możliwość szybkiej ich obsługi, wtedy system przekierowuje automatycznie zgłoszenie do CPR-u innego województwa.

14.1. Kiedy dzwonić na "112"

Numer ten służy wyłącznie do powiadamiania w nagłych sytuacjach zagrożenia zdrowia, życia lub mienia, np.:

- pożar, wypadek drogowy, kradzież, włamanie, użycie przemocy;
- nagłe omdlenia i utrata świadomości, poważne uszkodzenie ciała i silne krwawienie;
- przypadki porażenia prądem;

- rozpoznania osoby poszukiwanej przez Policję;
- inna nagła sytuacja zagrażająca zdrowiu lub życiu.

14.2. Jak dzwonić na „112”

Czyli co należy robić- krok po kroku - od momentu wybrania numeru 112:

- miejsce rozmowy powinno znajdować się w pobliżu miejsca zdarzenia i pozwalać na przeprowadzenie spokojnej rozmowy z operatorem (bez zakłóceń);
- jeśli to możliwe, połączenie z operatorem numeru 112 powinno być wykonane przez osobę znajdującą się bezpośrednio w miejscu zagrożenia lub inną osobą będącą świadkiem danego zdarzenia;
- należy czekać cierpliwie do momentu zgłoszenia się operatora, nie odkładać słuchawki do czasu, gdy połączenie nie zostanie podjęte (połączenie jest bezpłatne, więc nie generuje kosztów dla zgłaszającego zdarzenie);
- przedstawić się, krótko opisać zdarzenie lub sytuację, której było się świadkiem w celu wezwania przez operatora CPR właściwej służby;
- wskazać miejsce przebywania/adresu, w którym miało miejsce zdarzenie lub sytuacja;
- jeśli to możliwe wskazać najszybszą drogę dojazdu do miejsca zdarzenia;
- udzielać dodatkowych informacji na zadawane przez operatora pytania;
- wykonywać polecenia/instrukcje przekazywane przez operatora;
- nie rozłączać się do czasu wyraźnego polecenia operatora z uwagi na konieczność przekazania najważniejszych informacji o zdarzeniu;
- jeśli sytuacja nagle się zmieni lub pogorszy, należy szybko o tym powiadomić operatora numeru 112;
- należy starać się o chwilowe nie korzystanie z telefonu, z którego dokonywano zgłoszenia na wypadek, gdyby operator próbował skontaktować się ponownie w celu weryfikacji informacji lub uzyskania dodatkowych informacji.

Co robi operator odbierający połączenie na numer alarmowy 112?

- zapyta o rodzaj zdarzenia, miejsce zdarzenia;
- wstępnie dokona oceny sytuacji i dokona weryfikacji, która służba powinna być skierowana do miejsca zdarzenia;
- poinformuje o rodzaju zdarzenia właściwe służby ratunkowe najbliższe miejscu zdarzenia, dlatego tak istotne jest jak najbardziej precyzyjne wskazanie miejsca/ lokalizacji;
- jeśli zajdzie taka potrzeba, operator może połączyć osobę zgłaszającą zdarzenie bezpośrednio z dyspozytorem danej służby np. z dyspozytorem medycznym.

Należy pamiętać, że w przypadku zagrożenia kilka osób może dzwonić jednocześnie na numer alarmowy 112, zgłaszając to samo zdarzenie. Nie należy się irytować, kiedy operator dokona przyjęcia zgłoszenia i po dokonaniu weryfikacji oraz zadaniu jednego lub dwóch pytań, szybko zakończy rozmowę. Działanie to ma na celu uniknięcie blokowania linii oraz powielania tych samych informacji o zdarzeniu, do którego zostały już zadysponowane właściwe służby.

14.3. Kiedy nie dzwonić na "112"

Nie należy dzwonić na numer „112” kiedy zaistniała sytuacja nie jest niebezpieczna i nie stwarza zagrożenia dla zdrowia, życia lub mienia lub w innych sytuacjach, takich jak:

- zgłoszenie fikcyjnego zdarzenia lub tylko dla zabawy;

- w celu poinformowania, że nie potrzebujesz pomocy;
- w celu sprawdzenia czy numer „112” naprawę działa;
- w celu ustalenia danych kontaktowych firmy lub osoby (telefon, faks, cennik usług, działalność itp.);
- w celu poinformowania o ograniczeniach i utrudnieniach w ruchu drogowym lub o złym stanie technicznym dróg;
- w celu uzyskania informacji o rozkładzie jazdy;
- w celu uzyskania połączenia międzynarodowego;
- w celu wezwania taksówki, zamówienia kwiatów, dania z restauracji, itp.;
- w celu wyrażenia opinii na dany temat, wydarzenia lub na temat osoby publicznej;
- w celu uzyskania konsultacji i porady lekarskiej.

Pamiętaj! Dzwoniąc na numer alarmowy „112” bez potrzeby i uzasadnienia, blokujesz linię telefoniczną osobie, która właśnie w tej chwili może potrzebować natychmiastowej pomocy, a nie może połączyć się z operatorem w CPR. Zastanów się – Ty też możesz kiedyś potrzebować pomocy! Za nieuzasadnione blokowanie linii telefonicznej „112” grozi odpowiedzialność karna.

Szanowny Mieszkańcu Gminy Przodkowo, treści zawarte w niniejszym poradniku mają na celu zwiększenie Twojego bezpieczeństwa. Oby treści te mogły być wykorzystywane jak najrzadziej. Ty też możesz przyczynić się do wzrostu bezpieczeństwa własnego, Twoich bliskich, przyjaciół, sąsiadów oraz wszystkich osób naszej społeczności.

Zebrał: Tadeusz Kankak, na podstawie:

1. R. Kalinowski: Obrona Cywilna w Polsce, Siedlce 2017.
2. R. Wróblewski: Zarządzanie kryzysowe jako element zarządzania bezpieczeństwem narodowym, Siedlce 2013.
3. Poradniki zachowań MSWiA: <https://www.gov.pl/web/mswia/poradniki>, dostęp 02.04.2021.
4. L. Tański, J. Kęszicki, M. Urban: Poradnik dla mieszkańców Szczecina. WBiZK ZUW Szczecin.